

Kommunledningsförvaltningen
Petter Skogö

2024-11-04

Dnr KS 2024-792

Kommunstyrelsen

Återrapportering strategiskt utvecklingsuppdrag - Konsekvenserna för kommunen vid en pensionsredovisning enligt blandmodellen

Förslag till kommunstyrelsens beslut

1. Återrapporteringen godkänns och informationen noteras.

Ärende

I budget 2024 fick kommunstyrelsen i uppdrag att utreda de ekonomiska konsekvenserna för kommunen vid en pensionsredovisning enligt den så kallade blandmodellen.

Kommunens resultat är sedan några år tillbaka högre med fullfonderingsmodellen än med blandmodellen. Det beror på att utbetalningarna för pensioner som tjänats in före 1998 blir en kostnad i resultaträkningen i blandmodellen. I fullfonderingsmodellen däremot, finns medlen avsatta i balansräkningen och har redan påverkat resultatet. Tidigare har värdeökningen på pensionsskulden före 1998 varit högre än utbetalningarna. Nu är det tvärtom.

Under perioden 2025-2028 är Linköpings kommun pensionskostnader 75-116 miljoner högre om blandmodellen tillämpas istället för fullfonderingsmodellen.

Beslutsunderlag:

Tjänsteskrivelse – Återrapportering strategiskt utvecklingsuppdrag - Konsekvenserna för kommunen vid en pensionsredovisning enligt blandmodellen, 2024-11-04

Bakgrund

År 1998 infördes Lagen (1997:614) om kommunal redovisning och i den nya lagen infördes balanskravet. Balanskravet innebär att kommuner inte får gå med underskott och vid eventuellt underskott ska underskottet återställas.

I samband med införandet av den nya lagstiftning beslutades att kommuner ska redovisa sina pensionsåtagande intjänade före år 1998 som en ansvarsförbindelse, vilket innebar att en stor skuldpost inte längre synliggjordes i kommunernas balansräkning. Anledningen till detta var att majoriteten av kommunerna inte skulle klara balanskravet och att flera kommuner dessutom skulle få negativ soliditet.

I samband med införandet av den nya lagstiftningen fattade Linköpings kommunfullmäktige 1998-02-24, § 20 beslut om att kommunens redovisning av pensionskostnader ska ske enligt fullfundsmodellen.

Blandmodellen

Blandmodellen är en modell för att separera pensionsskulder i två kategorier. Pensioner intjänade före 1998 redovisas som en ansvarsförbindelse utanför balansräkningen. Pensioner intjänade efter 1998 redovisas som en avsättning och finns med i balansräkningen.

Blandmodellen introducerades för att hjälpa kommuner att klara balanskravet i budgeten. Innan 1998 fanns inget sådant krav, därför hanteras äldre skulder annorlunda.

Endast intjänade pensioner från och med 1998 redovisas i balansräkningen. Det innebär att utbetalningar av intjänad pensionsrätt före 1998 blir en kostnad i resultaträkningen.

Med blandmodellen belastar utbetalningarna av pensioner intjänade före 1998 resultaträkningen det år de betalas ut.

Fullfundsmodellen

I fullfundsmodellen redovisas hela den upplupna pensionsskulden, både den som gäller intjänade pensioner före och efter 1998, som en skuld i balansräkningen.

Fullfundsmodellen ger en mer transparent och rättvis bild av en kommuns ekonomiska ställning eftersom den tar hänsyn till den totala pensionsförpliktelsen.

Motivet till att redovisa pensionsåtaganden enligt fullfunderingsmodellen är alltså att synliggöra hela pensionsskulden. Resultaträkningen påverkas dock av att skulden värdesäkras årligen.

Kommunallagen

I Kommunallagen (2017:725) 11 kap § 1 anges att kommuner ska ha god ekonomisk hushållning. En central princip som bestämmelsen om god ekonomisk hushållning bygger på är den så kallade *generationsprincipen*. *Generationsprincipen* innebär att varje generation ska bära kostnaden för den service som den konsumerar och inte belasta kommande generationer med kostnader eller åtaganden.

Att redovisa enligt blandmodellen innebär att det finns en pensionsskuld som inte syns i balansräkningen men som trots det ska betalas ut någon gång i framtiden och som då kommer att påverka resultatet. Det innebär att annan kommunal verksamhet trängs undan och att eventuella kostnadsbesparingar behöver göras i verksamheten för att ha utrymme med pensionsutbetalningar intjänade före 1998. Att redovisa pensionsåtaganden enligt blandmodellen kan därför anses strida mot generationsprincipen.

Redovisningsprinciper

Blandmodellen kan vidare anses strida mot övergripande redovisningsprinciper såsom *försiktighetsprincipen* och *periodiseringsprincipen* (Lagen om kommunal bokföring och redovisning 4 kap. § 4). *Försiktighetsprincipen* innebär att tillgångar och intäkter inte får överskattas samt att skulder och kostnader inte får underskattas. Blandmodellen innebär att en av kommunens största skulder inte synliggörs i balansräkningen. Blandmodellen kan också anses strida mot *periodiseringsprincipen* som innebär att intäkter och kostnader som är hänförliga till räkenskapsåret ska tas med oavsett tidpunkt för betalningen.

Fullfonderingsmodellen innebär att hela pensionsåtagandet redovisas som avsättning i balansräkningen och det oavsett när pensionsförmånerna intjänats.

Motivet till att redovisa pensionsåtaganden enligt fullfonderingsmodellen är alltså att redovisa hela pensionsskulden i balansräkningen ger en *mer rättvisande bild av kommunens ekonomiska ställning* och att fullfonderingsmodellen tillgodoser kommunallagens andemening om att *varje generation får bära sina kostnader* eftersom att merparten av kostnaden för de anställdas pensioner har belastat det år då de intjänades. Med blandmodellen belastar utbetalningarna av pensioner intjänade före 1998 resultaträkningen det år de betalas ut, men för Linköpings kommun togs kostnaden i resultaträkningen det år som de tjänades in.

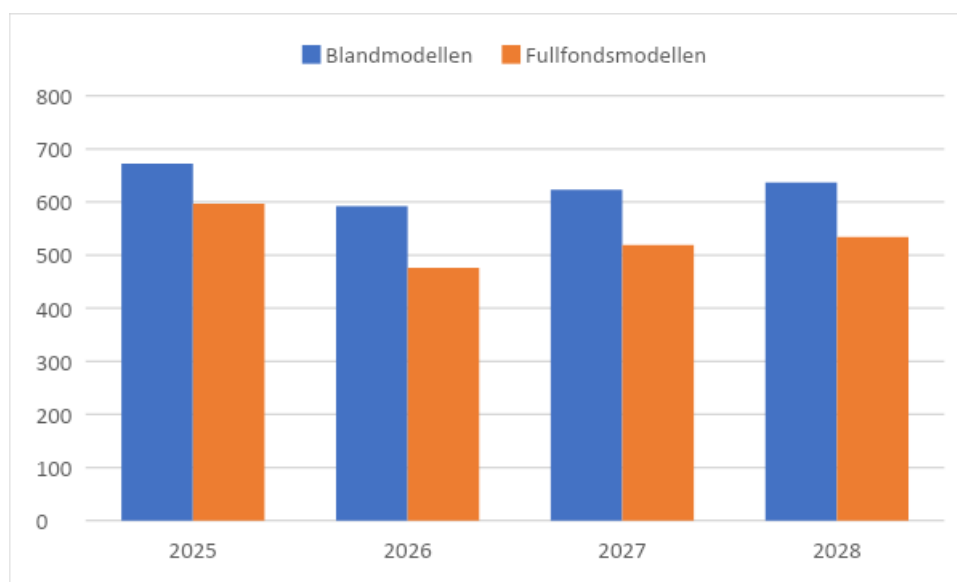
Ekonomisk påverkan

Kommunens resultat är sedan några år tillbaka högre med fullfonderingsmodellen än med blandmodellen. Det beror på att utbetalningarna för pensioner som tjänats in före 1998 blir en kostnad i

resultaträkningen i blandmodellen. I fullfonderingsmodellen däremot, finns medlen avsatta i balansräkningen och har redan påverkat resultatet. Tidigare har värdeökningen på pensionsskulden före 1998 varit högre än utbetalningarna. Nu är det tvärtom.

Under perioden 2025-2028 är Linköpings kommun pensionskostnader 75-116 miljoner högre om blandmodellen tillämpas istället för fullfundsmodellen. Diagrammet nedan visar prognosen för kommunens pensionskostnader per år under tidsperioden 2025-2028. Kommunens pensionsadministratör har tagit fram prognosen.

Diagrammet visar prognosticerade pensionskostnader för 2025-2028 i miljoner kronor.

I balansräkningen blir det egna kapitalet högre och pensionsskulderna blir lägre om blandmodellen tillämpas vilket är naturligt eftersom en del av skulderna lyfts ut ur balansräkningen.

Nedan visas balansräkningen enligt fullfundsmodellen och blandmodellen per den sista december 2023. Alla siffror är i miljoner kronor.

Balansräkning enligt fullfondering och blandmodell (röd=skillnad)

Balansräkning mnkr

	Fullfondering 2023-12-31	Blandmodell 2023-12-31
Tillgångar		
Anläggningstillgångar	14 558	14 558
Omsättningstillgångar	6 538	6 538
Summa tillgångar	21 096	21 096
Eget kapital, avsättningar och skulder		
Summa eget kapital	13 025	15 259
<i>varav årets resultat</i>	<i>370</i>	<i>351</i>
<i>Pensionsskuld inkl löneskatt</i>	<i>3 351</i>	<i>1 281</i>
Övriga avsättningar	95	95
<i>Kortfristiga och långfristiga skulder</i>	<i>4 625</i>	<i>4 461</i>
Summa eget kapital, avsättningar och skulder	21 096	21 096
<i>soliditet</i>	<i>61,7%</i>	<i>72,3%</i>
<i>Ansvarsförbindelse P-skuld inkl löneskatt enl blandmodell</i>		<i>2 234</i>

Likvidpåverkan, det vill säga utbetalningarna av pensioner, är densamma i de båda modellerna.

Samverkan/information eller förhandling enligt lag (1976:580) om medbestämmande i arbetslivet

MBL-information eller förhandling är inte påkallad

Kommunledningsförvaltningen

Paul Håkansson

Beslutet skickas till:
Klicka här för att ange text.